

УДК 378.1

О. Ю. Кузнецова,

доктор педагогічних наук, професор

(Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого", м. Харків)

ПЕРСПЕКТИВИ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

У статті висвітлено положення й переконання, що лежать в основі формування мовної політики держав-членів Європейського Союзу. Схарактеризовано провідні аспекти мовної політики ЄС. Встановлено, що підставою посилення уваги до навчання іноземних мов і підвищення якості оволодіння ними є завдання створення спільного європейського дому, зокрема створення європейського простору вищої освіти. Запропоновано план дій щодо удосконалення іноземної підготовки у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: мовна політика, іноземна освіта, вища освіта, глобалізація, інтеграція, Україна, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси висувають перед освітою завдання підготувати молоде покоління до життя в умовах багатонаціонального і полікультурного простору. Сучасна стратегія реформування освіти в Україні тісно пов'язана з модернізацією організації і змісту вищої іноземної освіти, метою якої із змінами освітніх пріоритетів визначено оволодіння іноземною мовою як засобом міжособистісного спілкування у професійній сфері. Відповідно, приймаються нові освітні стандарти, розробляються нові навчальні плани й програми, укладаються сучасні комунікативно-спрямовані підручники та впроваджуються інтерактивні методи навчання.

Утім впровадження нововведень не завжди є виправданим, таким, що зумовлює якісно кращі зміни. Так, в останні роки відбулося суттєве скорочення навчальних годин на вивчення дисципліни як обов'язкової у навчальних планах ВНЗ, що у ситуації із навчанням іноземних мов важко розглядати як позитивний фактор. Навчальним закладам надано право самостійно вирішувати, чи збільшувати обсяг часу на іноземну освіту. Водночас конкретно не визначено мінімальний обсяг аудиторного часу на вивчення іноземної мови, що сьогодні у низці вищих навчальних закладів фактично веде до виділення мізерної кількості годин на вивчення дисципліни протягом лише першого року навчання. Іншим важливим аспектом є визначення, навчання яких іноземних мов надавати пріоритетність. На сьогодні визначилась тенденція домінування англійської мови в якості іноземної як на рівні шкільної, так і вищої освіти (не тільки в Україні, а й в Європі загалом). Цей факт зумовлює багато проблем: стає перешкодою реалізації політики побудови багатомовної і багатокультурної Європи, звужує можливості студентів в усвідомленні соціокультурних особливостей носіїв різних мов, погіршує можливості реалізації професійно-орієнтованого навчання й вивчення іноземних мов, значна кількість викладачів опиняються у ситуації нездатності працевлаштуватися за фахом, за яким вони здобули вищу освіту тощо.

У документах Ради Європи, Європейського Союзу, Європейської асоціації педагогічної освіти, Ради культурної співпраці зазначається, що цілеспрямоване вивчення іноземної мови, а то і кількох мов має стати пріоритетом розвитку як шкільної, так і вищої освіти. При цьому, володіння іноземною мовою розглядається як інструмент передачі думок, інформації та налагодження ефективної комунікації, а також як важливий елемент інтелектуального розвитку людини, її світосприйняття і самовираження. З огляду на тенденції глобалізації та інтеграції у світі перед сферою вищої освіти постає завдання поширення ідей полікультурної освіти, яка забезпечує досягнення взаєморозуміння, безконфліктного існування представників різних культур, визнання рівноцінності та рівноправ'я усіх етнічних і соціальних груп, формує повагу до розмаїття інших культур та їх представників і розуміння єдиного світу.

Специфікою навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах України є те, що всі студенти, які вдаються до їх вивчення, фактично продовжують вивчення іноземних мов у вищій освіті. Тож, у вищих навчальних закладах актуальним є формування навчальних програм, які передбачали б забезпечення наступності і реальне підвищення рівня іноземної підготовки студентів, зокрема у фаховій сфері, виходячи із значущості мовної освіти, іноземної зокрема, у закладанні важливих основ формування особистості, її моральних і інтелектуальних характеристик, забезпеченні формування самосвідомості громадян, сприянні духовному взаєморозумінню, культурному взаємозбагаченню і консолідації суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні значна кількість наукових публікацій присвячені питанням прояву тенденцій глобалізації та інтеграції в освіті, питанням формування мовної політики, висвітленню кроків із створення європейського простору вищої освіти, входження української освіти до європейського простору, шляхів реалізації першочергових завдань в освіті, у мовній освіті в європейському вимірі, зокрема. Серед них праці В. Андрущенка, В. Бондаря, В. Гаманюк, М. Згуровського, О. Коваленко, Т. Ковальової, В. Кременя, В. Лугового, В. Махінова, С. Ніколаєнка, Л. Ороховської, Н. Пелагеші, С. Саєнко, М. Степка, М. Тадеєвої, Ю. Чередник, О. Яковлевої та інших

науковців. Водночас розв'язання проблеми реальної євроінтеграції в освіті потребує докладання подальших зусиль, теоретичного осмислення зарубіжного досвіду і реалізації конкретних заходів для досягнення цільових настанов побудови спільного простору вищої освіти і забезпечення реальної багатомовності на континенті.

Метою статті є – характеристика провідних аспектів мовної політики ЄС та визначення завдань удосконалення іншомовної освіти у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення й підвищення якості освітніх послуг становлять важливу соціокультурну проблему. Стратегічні завдання розвитку вітчизняної освіти пов'язані з євроінтеграційним вектором політики нашої країни, визначеним у таких документах як "Стратегія розвитку освіти України: початок XXI століття", "Освіта і наука України: шляхи модернізації", "Інтеграція вищої освіти України в європейську систему" тощо.

Сьогодні провідною метою освіти є формування життєздатної особи, яка володіє мінімально необхідним, але максимально можливим обсягом знань, що забезпечує адаптацію до середовища й успішну реалізацію особистої мети; готова освоювати й використовувати найефективніші інтелектуальні стратегії; володіє основними способами діяльності, необхідними для позитивного спілкування, продовження навчання або трудової діяльності, реалізації своїх прав і виконання громадянських, сімейних та професійних обов'язків; у якій сформовані інтелектуальні навички, що дозволяють особистості самостійно й відповідально ухвалювати рішення в ситуаціях навчального, особистого, соціального й цивільного вибору; соціально необхідний для майбутнього рівень загальної, зокрема інформаційної, технологічної та валеологічної культури; яка відчуває інтелектуальну, емоційну й етичну причетність до кращих проявів загальнолюдської та національної культури; яку характеризують особисті якості, що дозволяють продуктивно працювати для реалізації своєї мети, зважаючи на права, потреби і мету інших людей, суспільства й держави; життєві ресурси (фізичні, психофізіологічні, духовні, інтелектуальні й т. ін.), які забезпечують життєздатність людини через готовність до саморозвитку, уміння діяти всупереч несприятливим обставинам, змінювати їх, використовуючи соціально прийнятні способи поведінки [1].

Така мета узгоджується з головними рисами сучасного європейського простору освіти: формування проектно-орієнтованого мислення, що дозволяє особистості ефективно використовувати знання для вирішення власних життєвих проблем; формування здатності й готовності до позитивної комунікації на міжособистісному, міжкультурному та міждержавному рівнях; формування соціальної відповідальності особи перед собою, найближчим оточенням, суспільством, державою, людством і природою [1].

Відкритий європейський простір освіти висвітлює значні перспективи, водночас вимагаючи докладання зусиль щодо усунення бар'єрів й оновлення систем викладання і навчання. Формування єдиного європейського культурно-економічного простору зумовлює створення параметрів "європейськості" сучасної української науки, культури й освіти.

Однією із провідних у цьому аспекті є проблема формування мовної політики, яка розглядається як сукупність ідеологічних постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи у певному напрямі.

У кожній державі мовна політика є складовою національної політики. Вона віддзеркалює її принципи, відповідає панівній ідеології. Спрямування і форми впровадження мовної політики детерміновані чинним суспільно-політичним ладом, політичним режимом, міжетнічними відносинами.

В основному всі існуючі визначення цього терміна розкривають дві основні ознаки: 1) мовна політика є частиною національної політики певної держави, 2) мовна політика – це сукупність заходів, спрямованих на певний мовний розвиток (уведення нових або збереження старих мовних норм, уніфікація і стандартизація літературних форм, реформи в галузі орфографії і пунктуації тощо) [2].

Поняття "мовна політика" зазвичай визначає офіційну чи державну мову бо мови, мову / мови шкільництва, мовні права національних меншин. "Мовна політика" як термін використовується для позначення як державного регулювання використання та поширення мов, так і зусиль недержавних установ (підприємства, засоби масової інформації) та приватних осіб щодо популяризації або обмеження використання певних мов. Мовна політика може спрямовуватися на внутрішньодержавний простір (пропозиція іноземних мов у системі освіти, вимоги щодо вивчення, а також назовні з метою популяризації мови у діяльності міжнародних організацій, або серед носіїв інших мов за кордоном).

Принциповими питаннями мовної політики сьогодення є толерантне ставлення до інших мов і сприяння розвитку та вивченню мов у суспільстві, які розглядаються як складові мовної політики держави. Держава має поважати мову як засіб комунікації кожної особистості і не має права забороняти або обмежувати її використання. Толерантність щодо використання мов, тобто повага до вибору мови спілкування кожною особою, спирається на фундаментальні цінності європейської культури. Вибір мови пов'язаний із людиною як суб'єктом комунікації і належить до її особистісних прав. У ЄС прийняті відповідні законодавчі акти та рамкові угоди щодо регіональних мов та мов національних меншин. Серед них – Конвенція Ради Європи по захисту прав національних меншин, Рамкова угода щодо захисту

національних меншин від 01.02.1995 р., Європейська Хартія регіональних мов та мов національних меншин від 05.11.1992 р.

Вивчення свідчить, що поряд із позитивними змінами, глобалізація породжує і негативні процеси, до яких відносять асиміляцію культур, послаблення національної ідентичності, нав'язування життя за чужими стандартами, "американізацію" суспільства, заангажованість мови численними запозиченнями. Так, мовна ситуація в Європейському Союзі наочно демонструє вплив економічної і політичної інтеграції на гуманітарну сферу. Дослідниця В. Гаманюк стверджує, що існує узгоджена думка: без мовної компетентності "європейський дім" побудувати не можна, без мовної компетентності не існуватиме співбуття мешканців цього дому [3].

Європейські мовні кордони не співпадають з кордонами держав. Мовна ситуація у країнах Європейського Союзу є досить складною, мовний ландшафт багатьох країн демонструє наявність певного конфліктотвірного потенціалу. Дослідники зазначають, що "у суспільстві склалася певна шкала престижності різних мов та їхньої значущості на мовному ринку, який досить часто знаходиться під впливом економічного ринку з притаманними йому правилами та винятками" [4: 12].

Іноземні мови, володіння ними в умовах глобалізації та інтеграції становлять інструмент залучення до культури інших, до зняття упереджень щодо "чужих" мов і культур, отже, потенційно вони можуть запобігти виникненню конфліктів та непорозумінь.

Дослідник Г. Кріст зазначає, що європейська інтеграція, планомірне розширення Європейського Союзу, глобалізаційні процеси в економічній сфері, відкритість ринків праці та збуту, інтернаціоналізація системи безпеки, економіки, банківської системи, єдина валюта, революційні зміни у галузі інформаційних та комунікативних технологій, міграція у межах ЄС та світу й пов'язані з нею проблеми інтеграції різних етнічних груп мають мовно-політичні наслідки для кожної із країн, залучених до цих процесів. І мовна політика втрачає ознаки національної політики [5].

Мова як специфічна ознака людини безпосередньо пов'язана з культурою певного регіону і є вербальним втіленням культури. Деякі науковці навіть вказують, що мовна ідентичність рівнозначна ідентичності культурній [6]. Тож, підтримки вимагають усі представлені у суспільстві мови, що забезпечило б збереження мовної ідентичності її носіїв та стабільність у суспільстві.

Водночас зв'язок між мовою, культурою та ідентичністю вказує не тільки на загрози, але й відкриває нові можливості та перспективи для співіснування представників різних культурних спільнот. Вивчення мов дозволяє усвідомити власну ідентичність та пізнавати інші. Таким чином, мовна політика може як призводити до конфліктів, пов'язаних із втратою ідентичності окремими представниками культурних спільнот, так і сприяти формуванню спільної для європейців культурної ідентичності.

О. Яковлева, піддаючи аналізу тенденції розвитку мовної політики, вказує, що, як свідчить світовий досвід, стан мовної ситуації, який найбільшою мірою відповідає потребам держави і суспільства, вдається досягти там і тоді, де і коли мовна політика будується на уважному ставленні до мовних традицій, які склалися протягом усього попереднього історичного розвитку без поділу минулого на "своє", що варто зберегти, і "чуже", від чого варто відмовитися [7: 12].

Характерною ознакою у європейських країнах стає полікультурність або мультикультурність суспільства. Мовна ситуація в Європі відрізняється сьогодні надзвичайним багатством представлених на континенті мов і культур (за даними Ради Європи це 80 мов у 40 країнах, що мають різний культурний фон; різну кількість тих, хто ними послуговується та вважає ці мови рідними; різний рівень поширення мови по території (у всьому світі, у межах континенту, трансконтинентально, регіонально); різну "політичну" вагу та "економічну" міць [2: 119].

Утвердження понять мультикультуралізму (багатокультурності, інтеркультурності, транскulturності) стає ознакою світового культурного розвитку останніх років. В їх основу покладено відхід від ідеалу чітко окресленої, основаної на єдиній мові, спільній етнічній та ідейній традиції національної культури на користь рівноправного співіснування численних культур, стилів життя та творчих практик, притаманних різним етнічним, соціальним, релігійним чи навіть віковим групам із їх специфічними ідентичностями [8].

Навчання мови та мова навчання набувають в умовах мультикультуралізму ключового значення, а тому актуальність досліджень як з навчання рідної мови, так і з навчання державної (переважно для мігрантів) та іноземної, а також білінгального навчання зростає.

Загальновизнаним у країнах ЄС є положення про те, що мовна політика будь-якої держави, яка зазвичай розуміється як частина освітньої і культурної політики, через яку створюються умови соціалізації особистості, є важливим інструментом формування національної та європейської ідентичності.

Мовна політика держав Європейського Союзу визначається на підставі рішень його установ, які керуючись ідеєю створення "єдності у різноманітності" сприймають наявність значної кількості мов на його теренах як багатство, як шлях до солідарності та порозуміння.

Сприяння вивченню іноземних мов стало окремим напрямом діяльності Єврокомісії. Реалізовано багато проектів і програм, націлених на розширення вивчення мов і покращення якості іншомовної

компетенції громадян ЄС. Увага приділяється "ранньому" навчанню мов, шкільній іншомовній освіті, освіті дорослих, програмам підготовки вчителів, які володіли б декількома європейськими мовами, розробленню ефективних та гнучких систем тестування та вимірювання рівня іншомовної компетенції.

Так у Рекомендації №R (98) 6 Ради Європи "Про сучасні мови", документі, який вперше розглядав проблему навчання іноземних мов у контексті інтеграційних процесів, визначено пріоритетними такі завдання:

- усвідомлення кожним європейської мовної і культурної різноманітності;
- заохочення та сприяння ранньому вивченню сучасних мов;
- забезпечення систематичної послідовності у вивченні мов на різних рівнях освіти;
- розвиток відповідних форм оцінювання на ранньому етапі вивчення мов;
- розробка відповідних методик.

Стосовно сфери професійного іншомовного спілкування зазначалося, що необхідно підвищувати стандарт комунікації, забезпечити можливість вивчати більше, ніж одну європейську або іншу мову, включити до навчальних програм ширше коло мов і рівнів навчання; забезпечити наступність у вивченні мов, допомагати подальшому вивченню європейських або інших мов, розвиваючи, де це потрібно, часткові компетенції, які потім мають бути оцінені та офіційно визнані; звертати увагу на роль мов у трудовому житті і готувати до професійних контактів у обраній сфері [9].

Постановою Ради Європи від 14. 02. 2002 р. було сформульовано вимогу про необхідність володіння громадянами рідною та двома європейськими мовами.

У Повідомленні Європейської Комісії на адресу Ради Європи, Європарламенту та Європейського Комітету з питань економічної і соціальної політики (2005 р.) була визначена рамкова стратегія багатомовності, в межах якої були запропоновані такі заходи:

- у співробітництві з державами-членами ЄС розробити та впровадити європейські показники мовної компетенції;
- вивчити та оприлюднити інформацію про здобутки у галузі раннього навчання мов (2006 р.);
- підтримувати навчання іноземних мов у межах програм співробітництва у сфері загальної та професійної освіти, молоді та громадян країн, а також у культурній сфері.

На державному рівні країнам пропонувалося: розробити національні навчальні плани та систему дієвих заходів, спрямованих на багатомовність і посилити присутність та використання різних мов у повсякденному житті; перевірити дійсний стан справ у сфері освіти та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів мовної спеціалізації; перевірити дієвість та рівень впровадження раннього навчання іноземних мов у межах Європи; впровадити в життя рішення щодо використання іноземних мов як робочих мов при викладанні інших дисциплін [2].

Варто зазначити, що послідовність ЄС у реалізації визначеної мовної політики підкріплюється низкою документів і проєктів. Серед них Закон про регіональні мови та мови меншин; розробка Європейського Індикатора Мовної компетенції (The European Indicator of Language Competence), Резолюція щодо Європейської стратегії мультилінгвізму (листопад 2008 р.). У травні 2009 року Комітетом в галузі освіти Європейського Союзу, наголошуючи на важливості Барселонської угоди 2002 року, стосовно навчання двох іноземних мов, починаючи з раннього віку, були визначені стратегічні рекомендації у галузі співробітництва в проблемах освіти і підготовки вчителів і того ж року Європейською Радою було укладено новий стратегічний документ "Освіта і навчання" ("Education and Training"), в якому були визначені чотири стратегічні завдання: зробити реальністю освіту впродовж життя, покращити якість та ефективність освіти і підготовки фахівців, забезпечити рівневий доступ до освіти всіх громадян, впроваджувати в освіту інноваційні та креативні підходи на всіх рівнях підготовки. Особливе місце в документі відводиться поглибленню та реалізації ідей Болонського процесу в галузі вищої освіти, важливим аспектом якого є навчання іноземних мов та міжкультурне спілкування молодих європейців.

Спираючись на дані щодо мовної політики Європейського Союзу та її реалізації з метою забезпечення реальної багатомовності в європейському просторі, вважаємо, що для забезпечення європейського вектора розвитку у нашій державі очікують на посилення і акцентуацію питання мовної освіти, іншомовної, зокрема, як на інституційних рівнях освіти, так і у подальшій освіті, що дозволило б повною мірою реалізувати концепцію "вивчення мов протягом життя".

Висновки та перспективи подальших досліджень. На наш погляд, особливої уваги потребує навчання іноземних мов у вищій освіті. З одного боку, їх вивчення у вищих навчальних закладах України є позитивною ознакою навчальних планів і програм вітчизняних вишів, виходячи з визнання, що вивчення мов несе значний практичний, освітній, виховний та розвивальний потенціал. З іншого боку, сьогодні це є нагальною потребою і з точки зору обраного соціально-економічного вектора розвитку нашої держави. Реалізація концепції "вивчення мов протягом життя" неможлива без ретельного вивчення мов на всіх інституційних рівнях освіти. До шляхів удосконалення навчання іноземних мов у вищій освіті на основі вивчення документів Ради Європи, Європейського Союзу, досліджень вітчизняних та зарубіжних фахівців вважаємо доцільним віднести: виділення навчального обсягу часу, який дозволяв би реально забезпечити

підвищення рівня іншомовної комунікативної компетенції студентів; створення гнучких навчальних програм, які дозволили б студентам поєднати вивчення іноземної мови з їх професійними або науковими інтересами на отримання освітнього ступеня подвійної спеціалізації; акцентування практичних переваг володіння іноземними мовами на основі аналізу потреб суспільства і студентів у володінні іноземними мовами; запровадження можливостей вивчення нової для студентів іноземної мови як обов'язкової дисципліни або у позанавчальний час, розширення навчальних видів роботи у позанавчальний час (спілкування з носіями мов, що вивчаються, проведення круглих столів і семінарів, книжкових / музичних презентацій, показів кінофільмів, робота клубів і гуртків іноземних мов, лекції, ярмарки іноземних мов тощо); пропагування розуміння процесу вивчення іноземної мови як такого, що триває все життя, створення привабливих можливостей у сфері вивчення мов; стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів (забезпечення роботи обладнаних ресурсних центрів і центрів індивідуалізованого навчання); розробку сучасних навчальних матеріалів із залученням нових технологічних ресурсів (Інтернет, програми дистанційного навчання); проведення дослідницьких і пілотних проєктів для врахування отриманих результатів при формулюванні національної політики і практичних дій у цій сфері; фахове обговорення запроваджуваних інновацій; їх належний аналіз і фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Махінов В. М. Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина XIX – початок XX ст.): : дис. ... д-ра педагогічних. наук : 13.00.04 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / В. М. Махінов. – Луганськ, 2013. – 512 с.
2. Дьячков М. Социальная роль языков в многоэтнических обществах / М. Дьячков. – М. : Ин-т национальных проблем образования МО РФ, 1993. – 115 с.
3. Гаманюк В. А. Теорія та практика іншомовної освіти у Німеччині в контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: дис. ... д-ра педагогічних. наук : 13.00.01 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / В. А. Гаманюк. – Луганськ, 2013. – 498 с.
4. Саєнко С. Г. До питання про європейські мови та мови Європи / С. Г. Саєнко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка : Іноземна філологія. – Вип. 39. – 2005. – С. 10–13.
5. Christ H. Sprachenpolitik und das Lehren und Lernen fremder Sprachen / H. Christ // Handbuch Fremdsprachenunterricht / [Bausch K. R., Christ H., Krumm H. J.]. – 5. Auflage. – Tübingen ; Basel : A. Francke, 2007. – S. 102–110.
6. Schröder K. Zur Problematik von Sprache und Identität in Westeuropa. Eine Analyse aus sprachpolitischen Perspektive [Електронний ресурс] / K. Schröder. – Режим доступу : http://www.vordenker.de/downloads/kschroeder_spracheidentitaet_europa.pdf.
7. Яковлева О. Багатомовність як імператив доби й її значення для модернізації системи вищої освіти України / О. Яковлева // Вісник інституту розвитку дитини. – 2011. – Вип. 16. – С. 5–14.
8. Слоньовська О. Б. Теоретичні засади багатокультурності та світовий досвід [Електронний ресурс] / О. Б. Слоньовська. – Режим доступу: eprints.zu.edu.ua/view/subjects/HN.html.
9. Лазаренко О. В. Тенденції становлення та розвитку іншомовної освіти в університетах Великої Британії [Електронний ресурс] / О. В. Лазаренко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73987.doc.htm.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Makhinov V. M. Teoretychni zasady formuvannya movnoi osobystosti v istorii rozvytku yevropeys'kogo sotsiokul'turnogo osvitynogo prostory (seredyna XIX – pochatok XX st.) [Theoretical Foundations of the Language Personality Formation in the History of the European Social and Cultural Educational Space (Middle XIX – Early XX Centuries)]: dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Skhidnoukrainskyu natsionalnyy universytet imeni Volodymyra Dalya / V. M. Makhinov. – Lugansk, 2013. – 512 s.
2. D'yachkov M. Sotsialnaya rol' yazykov v mnogoetnicheskikh obshchestvakh [Social Role of Languages in Multiethnic Societies] / M. D'yachkov. – M. : In-t natsional'nykh problem obrazovaniya MO RF, 1993. – 115 s.
3. Gamanyuk V. A. Teoriya ta praktyka inshomovnoyi osvity u Nimechchyni v konteksti zagalnoyevropeys'kykh integratsiynykh protsesiv [Theory and Practice of Foreign Language Education in Germany in the Context of the European Integration]: dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.01 / Skhidnoukrainskyu natsionalnyy universytet imeni Volodymyra Dalya / V. A. Gamanyuk. – Lugansk, 2013. – 498 s.
4. Sayenko S. G. Do pytannya pro yevropeyski movy ta movy Yevropy [Issues on European Languages and Languages of Europe] / S. G. Sayenko // Visnyk kyyivs'kogo natsional'nogo universytetu im. Tarasa Shevchenka : Inozemna filologiya [Kyiv National Taras Shevchenko University Journal : Foreign Philology]. – Vyp. 39. – 2005. – S. 10–13.
5. Christ H. Sprachenpolitik und das Lehren und Lernen fremder Sprachen / H. Christ // Handbuch Fremdsprachenunterricht / [Bausch K. R., Christ H., Krumm H. J.]. – 5. Auflage. – Tübingen ; Basel : A. Francke, 2007. – S. 102–110.
6. Schröder K. Zur Problematik von Sprache und Identität in Westeuropa. Eine Analyse aus sprachpolitischen Perspektive [Elektronnyy resurs] / K. Schröder. – Rezhym dostupu : http://www.vordenker.de/downloads/kschroeder_spracheidentitaet_europa.pdf.
7. Yakovleva O. Bagatomovnist' yak imperatyv doby i yiyi znachennya dlya modernizatsiyi systemy vyshchoyi osvity Ukrainy [Multilingualism as a Present Day Imperative and its Importance for the Modernization of Higher

- Education in Ukraine] / O. Yakovleva // Visnyk instytutu rozvytku dytyny [The Child's Development Institute Journal]. – Вип. 16. – 2011. – С. 5–14.
8. Slonyovs'ka O. B. Teoretychni zasady bagatokulturnosti ta svitovyy dosvid [Theoretical Foundations of Multiculturalism and the World Experience] [Elektronnyy resurs] / O. B. Slonyovs'ka. – Rezhym dostupu : eprints.zu.edu.ua/view /subjects/HN.html.
9. Lazarenko O. V. Tendentsiyi stanovlennya ta rozvytku inshomovnoyi osvity v universytetakh Velykoi Brytaniyi [Foreign Language Education Developmental Tendencies in British Universities] [Elektronnyy resurs] / O. V. Lazarenko. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73987.doc.htm.

Матеріал надійшов до редакції 24.09. 2013 р.

Кузнецова Е. Ю. Перспективы иноязычного образования в высших учебных заведениях в евроинтеграционном аспекте.

В статье освещены положения и убеждения, лежащие в основе формирования языковой политики государств-членов Европейского Союза. Охарактеризованы основные аспекты языковой политики ЕС. Установлено, что причиной усиления внимания к вопросам обучения иностранным языкам и повышения качества овладения ими является задание создания общего европейского дома, в частности создания европейского пространства высшего образования. Предложен план действий для усовершенствования иноязычной подготовки в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: языковая политика, иноязычное образование, высшее образование, глобализация, интеграция, Украина, Европейский Союз.

Kuznetsova O. Yu. Foreign Language Acquisition Perspectives in the Tertiary Education in the European Integrational Aspect.

The article considers the provisions and ideas forming the basis for the language policy of the European Union states. The main aspects of the European Union language policy are characterized (languages to be learned, spoken and used for communication, language learning support, tolerance promotion for different people and cultures). The influence of globalizational and integrational tendencies on the curriculum developments in the educational institutions of different levels is analyzed. The necessity to promote the understanding among the representatives of different nations and cultures, to recognize equal rights of all ethnic and social groups, to form the respect for the diversity of cultures is highlighted. The paper points out that the reason for the growing interest in foreign language teaching and raising the quality of the foreign language competence is the desire to build a common European house and create a common European space of higher education. The conception of the lifelong language education as a major feature of the domestic strategy for the foreign language teaching and learning modernization is analyzed. The plan of actions aimed at the improvement of the foreign language teaching in the tertiary education of Ukraine is suggested. The importance of surveys and practical findings on the foreign language teaching methodology in the higher education institutions, the curriculum design and teaching time allocation matters, the analysis of students' needs, provisions for the diversification of foreign languages in higher education institutions, the individual learning activity and the variety of learning activities is emphasized.

Key words: language policy, foreign language acquisition, higher education, globalization, integration, Ukraine, European Union.